

ΟΙ ΤΡΑΓΙΚΕΣ περιπέτειες των Ατρείδων καλύπτουν το πρόγραμμα τραγωδίας στα φετινά «Επιδαύρια» μ' επίκεντρο την τριλογία «Ορέστεια» του Αισχύλου που το πρώτο της μέρος ο «Αγαμέμνων» δόθηκε κατά μετάφραση Τ. Ρούσου, με σκηνοθεσία Τ. Μουξενίδη, σκηνικό Κλ. Κλώνη, κοστούμια Δ. Φωτάπουλου, μουσική Στ. Βασιλειάδη, χορογραφία Ζουζού Νικολαΐδη, και συγκέντρωσε δώδεκα χιλιάδες θεατές, κατά το ένα τρίτο αλλοδαπούς.

ΣΤΗΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟ

'Αγαμέμνων του Αισχύλου

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ αυτή σημειώνει την λήξη του Τρωικού πολέμου που έγινε για χάρη της ωραίας «Ελένης» με στρατό που ξεκίνησε στοιβαγμένος σε χίλια καράβια για ένα αιματοκύλισμα που κράτησε δέκα χρόνια και τέλειωσε με νίκη των Έλλήνων. Αρχηγός τους ο 'Αγαμέμνωνας, βασιλιάς των 'Αργείων. Μία φλόγα από το δάσος που ορίζοντα αναγγέλει τον γυρισμό του. Ο φρουρός δίνει το μήνυμα στη βασίλισσα Κλυταιμνήστρα που όλο αυτό τον καιρό ζει με τον έραστή της Αίγισθο, ξάδελφο του 'Αγαμέμωνα, με παραμερισμένες τις κόρες της και απομακρυσμένο τον 'Ορέστη, τον γιο του 'Αγαμέμωνα που ο Αίγισθος ήθελε να τον σκοτώσει και η αδελφή του 'Ηλέκτρα τον έσωσε, αναδεικνύοντάς τον σε ήλικια οχτώ χρονών στη Φωκίδα, κοντά στη βειά του 'Αναξίβια (Δ. δελφού του 'Αγαμέμωνα) και τον ξάδερφό του Πυλάδη.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες έρχεται το χαρμάνι μύνημα του γυρισμού του 'Αγαμέμωνα στην πατρίδα του. Ο Χορός των Γερόντων όσο και να χαίρεται, όμως δείχνει και την στενοχώρια του γυαρίζοντας την οικογενειακή διάλυση που θ' αντιμετωπίσει ο 'Αγαμέμνωνας, κι' αγωνία με τη σκέψη πως ο μάντης Κάλχας είχε προφητέψει πως μεγάλες συμφορές θα ξεσπάσουν μ' αυτό τον γυρισμό. Σ' αυτή την τόσο άνηχη στιγμή βγαίνει έξω από τ' ανάκτορα η Κλυταιμνήστρα χαρούμενη και περήφανη για τον γυρισμό του άντρα της κι' έτοιμη να τον υποδεχθεί πανηγυρικά. Φτάνει στο νικητήριο άρμα ο 'Αγαμέμνωνας, έχοντας μαζί του αιχμάλωτη την Κασσάνδρα, κόρη του νικημένου βασιλιά της Τροίας και αποπλύνεται μάντισσα. Στρώνει πορφύρες η Κλυταιμνήστρα για να πατήσει ο βασιλιάς και γιοματά από περηφάνια κι' ευτυχία τον μπάζει στο παλάτι. Σε λίγο θα καλέσει και την Κασσάνδρα που άμιλητη θ' άρνηθ, κι' όταν μείνει

μόνη με τον Χορό των Γερόντων θα τους πληροφορήσει μέσ' από θρήνο πως από στιγμή σε στιγμή ο βασιλιάς κι' ύστερα αυτή η ίδια θα σκοτωθούν από την Κλυταιμνήστρα και τον έραστή της και κάποτε ο 'Ορέστης θα πάρει την εκδίκηση. Όσο συγκλονιστικά να είναι αυτά τα λόγια, διατάζει να τα πιστέψη ο Χορός, μέχρι που σε λίγο θα ξεσπάσει στην είσοδο του παλατιού η Κλυταιμνήστρα, δάσκαλα διαφορετική απ' ό,τι πρώτύτερα για ν' αναγγείλει με κινισμό πως σκότωσε τον 'Αγαμέμωνα και την Κασσάνδρα. Αύτη τη φορά θα εμφανιστεί δίπλα της δάσκατος θριαμβευτική κι' ο έραστής της Αίγισθος για να πη πάει η φονική πράξη τους είται πράξη δικαιοσύνης, για ν' απαλλαγούν οι 'Αργείοι από τον 'Αγαμέμωνα που τον κατηγορεί η Κλυταιμνήστρα για τη θυσία της 'Ιφιγένειας κι' ακόμα γιατί θεωρεί πως την άπότησε με την Κασσάνδρα (λησμώνοντας πως η ίδια, για χάρη του έραστή της, σκότωσε τον άντρα της κι' άφηνε τα παιδιά της), ενώ ο Αίγισθος θυμάται πως τον αδελφό του Τάνταλο τον σκότωσε ο 'Ατρέας, ο πατέρας του 'Αγαμέμωνα που σε δειπνο συμφιλίωσης τον πρόσφερε μαγειρεμένο στον πατέρα του Θυέστη (λησμώνοντας πως τούτο έγινε ό-πο έκδικηση για την απόπειρα δολοφονίας που έκανε ο Θυέστης στον αδερφό του 'Ατρέα με όργανο τον γιο του Πλεισθένη, που τελικά τον αποκάλυψε πως στην πραγματικότητα είχαν δικός του γιός από μοιχεία του με την 'Αερόπη, την γυναίκα του 'Ατρέα). Έτσι οι δύο φονιάδες, η Κλυταιμνήστρα και ο Αίγισθος, όχι μόνο παρουσιάζονται δικαιολογημένοι στο λαό του 'Αργού, αλλά και ήρωες της δικαιοσύνης και εύεργετες του λαού που τον άπάλλαξαν από ένα τέτοιο βασιλιά και του προσφέρουν με την γενναία πράξη τους ένα καινούργιο και ιδεώδες βασιλικό ζευγάρι.

ΕΚΕΙΝΟ που προέχει στην τραγωδία αυτή, που σημαίνει την μεταστροφή εξέλιξη των περιπετειών των Ατρείδων, εί-

ναι η περίπτωση από τον Αισχύλο κλιμάκωση της άτιμειας και του έγκληματος με πρώτη φάση την μοιχεία, την απόπειρα δολοφονίας του γιού και την καταστροφή των θυγατέρων, με δεύτερη φάση την ανόρθυνση και παγιδευτική υποκρισία της Κλυταιμνήστρας, με τρίτη φάση το διπλό έγκλημα των δύο συνεργών και τέταρτη φάση την πανική όμολογία και έγκληματος με κορυφαίο σημείο την μεταστροφή του σε πράξη δικαιοσύνης και εύεργεσίας για το λαό.

Εξήντο πώς το δαδύρο αυτό περιεχόμενο δεν μπορεί ν' αξιολογηθ, με μια παράσταση τύπου μουσειακού ή καθαρά φιλολογικού, ούτε όμως και με τον πρωτοποριστικό παραμερισμό του λόγου. Εκείνο που χρειάζεται είναι η υπογράμμιση και αξιολόγηση λόγου και γεγονότων κατά τρόπο ψυχροδονητικό και απευθυνόμενο περισσότερο στην αισθητηριακή αντίληψη παρά στη νοητική. Νομίζω πως αυτή η κριβός στάθηκε και η σκηνοθετική πρόθεση του Τάκη Μουξενίδη προς την οποία ανταποκρίθηκαν άψωφα οι κύριοι έρμηνευτές μ' έπικεφαλής την Μαίρη Αρώνη (Κλυταιμνήστρα) που ρεαλιστικά αξιολόγησε τα χαρακτηριστικά σημεία των τεσσάρων φάσεων του υπογράμμισης. Έξαιρετοι επίσης, η Κάκια Παναγιώτου (Κασσάνδρα) κι' ο Βασίλης Κενάκης ('Αγαμέμνωνας) και σε μικρότερος, αλλά ζωντανά σημασιολογημένους ρόλους, ο Στέλιος Βόκος (Κήρυκας) κι' ο Νίκος Καζής (Αίγισθος). Επίσης καλά άπιδεσαν ο Γκ. Μπινιάρης (φρουρός), οι κορυφαίοι Κ. Καρσπόπουλος, Κ. Κοκκαβίτης κλπ. Ο Χορός είχε πολλές καλές στιγμές αλλά με μερικές με κινήσεις άδικοιολογητες και ένφοσεις έπιτηδευμένες (π.χ. στην μνεία της 'Ελένης).

Συντονισμένη με το πνεύμα της έρμηνείας ή μουσική του Στ. Βασιλειάδη. Αποδοτική ή μετάφραση του Τ. Ρούσου, αλλά με νοσταλγία του Γρυπάρ με μερικά σημεία και σε μερικές ακοκωχες λέξεις όπως του κοινοτυπώ του ζουκουνισμα, το αίμα που πιστίζει (γιατί όχι βούισμα ή ραντίζει) το δωχτάρι λόνταρι που τολέγε γαλαθινό ο Γρυπάρης κλπ. Άδικοιο, λόγιο όμως και χαρακτηριστικό έπιτολαιότητας το να γράφεται στη μία σελίδα «Κλυταιμνήστρα» και στην άλλη «Κλυταιμνήστρας» και στην άμεση επόμενη «Κλυταιμνήστρας» και ξανά «Κλυταιμνήστρας» κ.ο.κ. κατά ένα άδικοιο συνανωμένο έναλλάγως που δείχνει πως δεν υπάρχει ενιαίο συντονιστής προγραμματισμός να υπογράψει με υπευθυνότητα το «ετυμώτω» πριν φτάσει στο πιστεύω.